

Nr 11.

Ankom till Riksdagens kansli den 22 mars 1912 kl. 4 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 11, i fråga om en af herr Lindhagen inom Andra kammaren väckt motion, nr 258, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder mot bruket af tobak m. m.

I en inom Andra kammaren väckt motion, nr 258, som hänvisats till dess andra tillfälliga utskott, har herr *Lindhagen* hemställt, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära såväl en undersökning af tobaksbrukets skadliga följder för folkhälsan samt vidtagande af de åtgärder, som från det allmännas sida kunna ifrågasättas särskildt genom upplysningsverksamhet för att stödja ett sträfvande att bortarbета detta bruk som ock en undersökning af kaffemissbrukets skadliga följder för folkhälsan samt vidtagande af de åtgärder, som från det allmännas sida kunna ifrågasättas särskildt genom upplysningsverksamhet för att stödja ett sträfvande att motarbета detta missbruk.

I afseende å motiveringen till hemställen får utskottet hänvisa till förenämnda motion. Denna tillstyrktes i hufvudsak af vederbörande utskott i Andra kammaren och bifölls sedermera af kammaren. Ärendet öfverlämnades därefter till Första kammaren och har hänvisats till behandling af dess första tillfälliga utskott.

Andra kammarens utskott erinrar i sitt utlåtande först därom, att förevarande fråga tidigare varit föremål för Riksdagens behandling. Så väcktes vid 1906 års riksdag motion angående åtgärder mot tobaksförbrukning bland ungdomen, och år 1911 gjordes inom Andra kammaren framställning af samma innehåll som nu förevarande motion.

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 12 saml. 1 afd. 9 häft. (Nr 11—12.) 1

Den förra motionen föranledde en skrifvelse till Kungl. Maj:t i det af motionären afsedda syfte, den senare åter afslogs af Andra kammaren. Med anledning af 1906 års Riksdags beslut har, enligt hvad utskottet omnämner, Kungl. Maj:t haft frågan om åtgärder till hämmande af minderårigas tobaksbruk under behandling och därvid inhämtat yttranden af kommerskollegium, öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk och domkapitlen i riket. Ärendet är, säger utskottet, fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Beträffande nu ifrågavarande motion yttrar Andra kammarens utskott därefter följande.

Andra
kammarens
utskotts
yttrande.

»Utskottet får på det kraftigaste understryka, hvad 1911 års utskott anfört beträffande tobaks- och kaffemissbrukens skadliga inflytande på den mänskliga organismen. Utskottet är af den uppfattningen, att, äfven om det måhända är svårt att veta, *hvad* som i första hand bör göras för att stäffa dessa missbruk, förhållandena dock så utvecklade sig, att det för utskottet står klart, att något *måste* göras. Det allmänna kan ej längre i fullständig passivitet åse, hur bruket af tobak och kaffe alltmer öfvergår till det mest påtagliga missbruk, hvilket för såväl den enskilde som för släktet kan blifva af den allvarligaste fara.

Hvad tobaksbruket vidkommer, måste enhvar och äfven den, som själf kommit att begagna tobak, erkänna, att det vore i alla afseenden lyckligt, om de unga icke skaffade sig denna vana. Det torde heller icke kunna förnekas, att cigarrettrökningen mycket ofta, som ock af motionären framhållits, för de unga utgör första steget på banor, hvilka de helst icke böra vandra.

Kaffebruket har å sin sida åstadkommit så mycket ondt i de talrika fall, då kaffebruket blifvit ett synnerligen otjänligt surrogat för verkligt närande föda. Det är icke i ett utan i många hem rundt hela vårt land, där hungern icke stillas men väl söfves med kaffe. Och hvilka följder en sådan sed i längden måste medföra, är ej svårt att fatta. Faran blir af särskildt oroande art, då enhvar med förhållandena något så när förtrogen person vet, att det är barnen, det uppväxande släktet, som så ofta på detta förkastliga sätt få den närande, sunda kosten ersatt med kaffe.

Den skadliga inverkan, som släktet genom detta missbruk af kaffe utsättes för, är af så direkt påtaglig beskaffenhet, att utskottet icke anser att någon större och mera tidsödande utredning därom påkallas. Känd sak är så god som vittnad. Utskottet är också af den uppfattningen, att det allmänna ju förr desto hellre bör ingripa. Frågan får icke utan giltiga skäl uppskjutas. Detsamma gäller om tobaksbruket.

Beträffande de åtgärder, som från det allmännas sida böra vidtagas för motarbetande af kaffe- och tobaksmisbruken, får utskottet framhålla följande:

En god undervisning i skolan om tobakens och kaffets skadlighet skulle förvisso kunna blifva af stor betydelse i arbetet för motarbetande af dessa narkotiska gifter. Från skolan skulle genom barnen helt visst åtskilliga af de gifna varningarna äfven nå fram till hemmen.

I kampen mot kaffemisbruket skulle en i stor upplaga spridd ströskrift, som trängde till snart sagdt hvartenda hem, likaledes kunna utträtta åtskilligt. Föräldrarnes ansvar gentemot sina barn skulle väckas. Mer än en moder ger sina barn kaffe i stället för mat af ren okunnighet och tanklöshet. Om någon — i tal eller skrift — gjorde henne uppmärksam på hvilka attentat hon därmed utöfvade mot sina barns hälsa, så skulle hon måhända handla annorlunda.

Våra unga kvinnor såväl ur landsbygdens allmogeled som ur städernas kroppsarbetarebefolkning böra grundligare än nu få inhämta konsten att tillreda sund, välsmakande men dock billig föda. De skolkörsurser, i hvilka flickorna i skolåldern mångenstädes deltaga, äro visserligen af stort gagn, men tyvärr hafva så många af de unga kvinnorna glömt de kunskaper, de i skolköket inhämtat, då de själfva som vuxna gå att bilda ett eget hem. Efter skolans slut komma de kanske till fabriken, de syssla under några, kanske många år icke alls med husliga göromål och glömma därunder, hvad de måhända en gång inhämtat. En repetitionskurs för mera vuxna kvinnor skulle säkerligen fylla ett verkligt behof.

Den förut omnämnda skrifvelse, som Riksdagen år 1906 aflät till Kungl. Maj:t, bör icke hindra, att Riksdagen nu ånyo säger sin mening. Den utredning, som i skrifvelsen begärdes, afsåg allenast åtgärder mot tobaksförbrukning bland ungdomen och denna utredning har hitintills ej resulterat i något Kungl. Maj:ts förslag i angifvet syfte.

På grund af hvad utskottet sålunda anför, får utskottet hemställa, att Andra kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt låta utreda, hvad från det allmännas sida, särskildt genom upplysningsverksamhet, kan åtgöras för att stödja sträfvandet att motarbeta missbruk af tobak och kaffe, äfvensom vidtaga de åtgärder, som häraf kunna föränledas.»

Såsom framgår af det föregående, har vederbörande utskott inom Andra kammaren tillstyrkt åtgärd i det syfte, motionären angifvit. I

den motivering, som förebragts för detta tillstyrkande, instämmer utskottet. Hvilken mening man än må hysa om skadligheten af ett måttligt bruk af tobak och kaffe, torde man få medgifva, att missbruk kan förekomma och äfven alltför ofta förekommer. Härpå tyder utan tvifvel i sin mån den alltför stegrade förbrukningen af såväl tobak som kaffe.

Hvad tobaken beträffar, kan man tänka sig, att vissa lagstiftningsåtgärder skulle kunna vidtagas, som vore ägnade att åtminstone på vissa håll minska faran af tobaksmissbruk. Utskottet tänker härvid på bestämmelser om förbud att försälja tobak till minderåriga. Redan 1906 års Riksdag beslöt, såsom förut är antydt, med anledning af framställning af enskild motionär att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, hvilka åtgärder kunde vidtagas till hämmande af minderårigas tobaksbruk, samt, i den mån lösningen påkallade Riksdagens medverkan, för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill förhållandena kunde gifva anledning. I sin skrifvelse framhöll nämnda Riksdag, bland annat, just behöfligheten af lagbestämmelser mot försäljning af tobak till minderåriga.

Sedan dess hafva emellertid sex år förflutit, och då, såsom af ofvan berörda utskottsutlåtande framgår, den af Riksdagen då gjorda framställningen ännu ej ledt till slutligt resultat, synes det utskottet lämpligt, att saken ånyo blir föremål för ett uttalande från Riksdagens sida, så mycket hellre som den gångna tiden otvetydigt visat, att missbruket af tobak snarare till- än aftagit, och således än större behof nu föreligger, att något göres för hämmande däraf.

I fråga om missbruk af kaffe torde alla åtgärder af legislativ natur vara uteslutna. Här återstår endast att genom ett väl anordnadt upplysnings- och undervisningsarbete sprida kännedom om den skada, som ett öfverdrifvet bruk af kaffe kan medföra. Framför allt borde man, såsom af Andra kammarens utskott påpekats, söka bibringa den stora allmänheten en klar uppfattning om den skadliga seden att låta kaffet utgöra en väsentlig del af hemmets dagliga kost för barnen. Missbruk af denna dryck torde förnämligast hafva vunnit insteg bland de kroppsarbetande samhällskretsarna, och upplysningsarbetet måste således inriktas på att nå dessa. Det är därför af vikt, att frågan härom ej försummas vid undervisningen i folk- och småskolor samt naturligtvis i seminarierna. Redan nu torde på åtskilliga håll upplysningar om tobakens såväl som kaffets skadliga verkningar vid öfverdrifvet bruk gifvas i nämnda läroanstalter. Att denna fråga framdeles än mer kommer att uppmärksammas af våra undervisare, synes framgå af det förslag, som folkundervisningskom-

mittén afgifvit beträffande folkskoleseminarierna. I samband med undervisningen i »biologi och hälsolära» skulle enligt nämnda förslag undervisning meddelas »äfvén om de narkotiska ämnenas verkningar». Särskildt i klass 3 skulle behandlas »nikotinets verkningar och betydelse för den enskilde och samhället», hvarjämte framhålles, att »framställningen af — — nikotinets verkningar bör göras i samband med en återblick på människokroppens organsystem och deras förrättningar». Kommittén torde ock komma att ägna frågan sin uppmärksamhet i samband med behandlingen af folkskolans lärokurser.

Äfvén på annat sätt kan emellertid upplysningsverksamhet i detta afseende bedrifvas. Bland den skara unga män, som årligen vapenöfvas, borde på lämpligt sätt skadan af särskildt tobaksmissbruket kunna framhållas. Synnerligast det ur såväl hygienisk som estetisk synpunkt förkastliga bruket att tugga snus kunde härvid göras till föremål för kraftigt påpekande.

Såsom i nu förevarande motion omnämnes, har framställning hos Kungl. Maj:t gjorts om anslag till utgifvande af en folkskrift om kaffe-
missbruket bland barnen. Enligt hvad utskottet inhämtat, har anslaget beviljats, och skriften har utkommit från trycket för att genom folkskolorna spridas i ej mindre än 300,000 exemplar. Ännu ett sätt att nå de vidaste kretsar af vårt folk vore enligt utskottets tanke att i den vanliga 14-öres almanackan låta införa en lättfattlig framställning om skadligheten af tobaks- och kaffemissbruk.

Det af Andra kammarens utskott påpekade behovet af hushållsskolor och kurser för flickor och unga kvinnor särskildt ur industriarbetarnas led vill utskottet äfvén för sin del understryka. En god och praktisk undervisning i sådana skolor torde kunna bidraga till bättre insikt om verklig födas företräde framför den nu så vanliga kaffedieten för äldre som för barn.

Till sist kan utskottet ej underlåta att påpeka, att det äfvén ur nationalekonomisk synpunkt vore önskvärdt, om konsumtionen af kaffe och tobak kunde minskas. Enligt tillgängliga uppgifter importerades under år 1909 kaffe till ett värde af ej mindre än 33,310,110 kronor och tobak för 8,558,506 kronor. Till jämförelse må nämnas, att Sveriges smörexport under samma år hade ett värde af 38,046,658 kronor. Som synes, har konsumtionen af de båda förstnämnda artiklarna ett rätt väsentligt inflytande på vårt lands handelsbalans.

Såsom framgår af det sagda, anser utskottet, att effektiva åtgärder — om möjligt i lagstiftningsväg — vore synnerligen önskvärda mot det rådande tobaksmissbruket bland minderåriga, och utskottet skulle

ur denna synpunkt hafva velat återupprepa den hemställan, som gjorts af 1906 års Riksdag. Af hänsyn till det beslut, hvartill vederbörande utskott inom Andra kammaren och jämväl nämnda kammare kommit, och önskvärdheten af att frågan blir föremål för uttalande af innevarande års Riksdag, vill utskottet likväl inskränka sig till att instämma med nämnda utskott.

Utskottet får därför hemställa,

att Första kammaren, med biträdande af Andra kammarens beslut, ville för sin del besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt låta utreda, hvad från det allmännas sida, särskildt genom upplysningsverksamhet, kan åtgöras för att stödja sträfvandet att motarbeta missbruk af tobak och kaffe, äfvensom vidtaga de åtgärder, som häraf kunna föranledas.

Stockholm den 22 mars 1911.

Å utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.
